

นิพนธ์ต้นฉบับ

การศึกษาเอกซเรย์โรคนิ่วระบบทางเดินปัสสาวะใน โรงพยาบาลบุรีรัมย์*

ศิริพงษ์ เอกกคตัจิต**

ทวี ศิริวงศ์*** พจน์ ศรีบุญลือ***

Aegukkatatajit S, Sirivongs D, Sriboonlue P. X-ray studies of urinary stones in Buriram Hospital. Chula Med J 1986 Aug; 30 (8) : 725-729

Urinary stone is a common Health problem in northeast Thailand. Cases with urinary X-rays (plain KUB/IVP) at the Buriram Hospital in 1983 are reviewed, where 533 of 2439 cases were found positive. Male to female ratio was about 1.66 : 1. Most cases resided in Buriram province. All forms of urinary stones occurred more frequently in males, especially of vesical stones (male : female = 6:1). Although 89% of renal and ureteral stone cases were older than 20 years, more than 63.73% of vesical stones were found at or under the age of 10.

This study emphasizes the commonness of renal and ureteral stones in Buriram Hospital.

* เสนอในที่ประชุมวิชาการคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2528

** แผนกศัลยกรรม โรงพยาบาลบุรีรัมย์

*** คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โรคนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะ พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีผู้ป่วยมารับการรักษาโรคนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะมาก และมีผู้ป่วยที่ต้องผ่าตัดนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะประมาณ $\frac{1}{10}$ ของผู้ป่วยที่มารับการผ่าตัดในแผนกศัลยกรรมของโรงพยาบาล จึงได้วิจัยเกี่ยวกับโรคนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะของโรงพยาบาลบุรีรัมย์

วัสดุและวิธีการ

ศึกษาเอ็กซเรย์ Plain KUB และ Intra-venous pyelogram (IVP) ของผู้ป่วยทุกคนที่มาโรงพยาบาลบุรีรัมย์ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2526 และจากหมายเลขประจำตัวผู้ป่วยนำไปค้นเวชระเบียนผู้ป่วยเพื่อหาที่อยู่ เพศ วัย อาการ และอาการแสดงที่ทำให้ผู้ป่วยต้องทำเอ็กซเรย์ดังกล่าวและบันทึกว่ามีนิ่วหรือไม่อยู่ที่ตำแหน่งใด

ผลของการศึกษา

ผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจสอบด้วยเอ็กซเรย์ (plain KUB/IVP) ทั้งสิ้น 2,439 ราย พบว่ามีนิ่วในทางเดินปัสสาวะ 533 ราย เป็นผู้ชาย 333 ราย เป็นหญิง 200 ราย อัตราส่วนระหว่างผู้ชายต่อผู้หญิงเท่ากับ 1.66 : 1 จะพบว่ามีนิ่วไตพบมากที่สุด คือ 302 ราย (56.66%)

อายุภายใน 10 ปี พบว่าเป็นนิ่วกระเพาะปัสสาวะมากที่สุดคือ 58 รายส่วนนิ่วไตมีเพียง 6 ราย

อายุ 41-50 ปี พบนิ่วไตมากที่สุดคือ 63 ราย ส่วนนิ่วกระเพาะปัสสาวะมีเพียง 7 ราย ซึ่งแสดงว่าในเด็กเป็นนิ่วกระเพาะปัสสาวะมากกว่าเป็นนิ่วไต ในผู้ใหญ่เป็นนิ่วไตมากกว่า นิ่วกระเพาะปัสสาวะ ดังตารางที่ 1

Table 1 Showing the association between age and position of stoned found.

SITE AGE (YEAR)	RC	UC	VC	RC+UC	RC+VC	UC+VC	TOTAL
0 - 5	1	2	48	-	3	-	54
6 - 10	5	-	10	-	-	-	15
11 - 20	16	9	7	3	3	1	39
21 - 30	53	26	6	5	1	-	91
31 - 40	52	19	1	10	2	-	84
41 - 50	63	15	7	4	3	1	93
51 - 60	60	11	4	8	-	-	83
> 60	52	13	7	-	-	1	73
Unknown age	-	-	1	-	-	-	1
TOTAL STONE (%)	302 (56.66)	95 (17.83)	91 (17.07)	30 (5.63)	12 (2.25)	3 (0.56)	533 (100%)

ผู้ป่วยมีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ 269 ราย จากจังหวัดอื่น 89 ราย ไม่ทราบที่อยู่ 175 ราย เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเพศและตำแหน่งที่พบนิ่ว จะ

พบนิ่วกระเพาะปัสสาวะในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนนิ่วไตและนิ่วหลอดไตไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 2

Table 2 Showing the association between sex and position of stones found.

SEX	RC	UC	VC	RC + UC	RC + VC	UC + VC	TOTAL
MALE	178	50	78	17	7	3	333
FEMALE	124	45	13	13	5	—	200

ผู้ป่วยที่ทราบอาการนำมี 274 ราย มีอาการปัสสาวะ
แสบขัดมากที่สุดคือ 82 ราย รองลงมาคือ ปวดท้อง
56 ราย และไม่ทราบอาการ 259 ราย ดังตารางที่ 3
42 ราย ปวดเอว 41 ราย และปัสสาวะแดง 21 ราย

Table 3 Showing the association between primary symptom and position of stones found.

SIGN	RC	UC	VC	RC + UC	RC + VC	UC + VC	TOTAL
Frank pain	25	10	—	5	—	—	41
Abdominal pain	27	10	2	3	—	—	42
Suprapubic pain	6	2	2	1	—	—	11
Low back pain	11	4	—	2	—	—	18
Hematuria	11	1	3	3	2	1	21
Pyuria	1	—	—	—	—	—	1
Dysuria	17	11	46	3	4	1	82
Polydipsia	1	1	—	—	—	—	2
Other disease							
Not related to urinary							
Tract stone	37	10	2	5	2	—	56
Not known	166	46	35	8	4	—	259

Table 4 Showing incidence according to positions and types of stones found.

SITE AND KIND OF STONE	NUMBER
Uni. RC (staghorn)	234 (21)
Bil. RC (staghorn)	68 (17)
Uni. UC	87
Bil. UC	8
VC	91
Uni. RC (staghorn) + Uni. UC	22 (3)
RC (Bil. RC) + VC	12 (4)
Bil. RC (staghorn) + Uni. UC	8 (3)
Uni. UC + VC	3

วิจารณ์

รายงานของเรา ซึ่งศึกษาที่โรงพยาบาลบุรีรัมย์ พบว่า มีนิ่วทางเดินปัสสาวะ 533 ราย จากผู้ป่วยที่ มาเอ็กซเรย์ ทั้งหมด 2,439 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.85 อัตราส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 1.66 : 1

นิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะทุกชนิด พบใน เพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะนิ่วในกระเพาะ ปัสสาวะ (อัตราส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 6 : 1)

ในพวกที่พบนิ่วทางเดินปัสสาวะ 533 ราย พบว่าเป็นนิ่วไตมากที่สุดคือ 302 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.66 ในเด็กอายุเท่ากับหรือน้อยกว่า 10 ปี พบนิ่ว กระเพาะปัสสาวะ 58 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.73 ของนิ่วกระเพาะปัสสาวะทั้งหมด ในผู้ใหญ่อายุมากกว่า 20 ปี พบนิ่วในไตและหลอดไตประมาณร้อยละ 89 แสดงว่าในเด็กพบนิ่วกระเพาะปัสสาวะมากกว่า นิ่วไต ในผู้ใหญ่พบนิ่วไตมากกว่านิ่วกระเพาะปัสสาวะ

ผู้ป่วยส่วนใหญ่ อยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ และมา จากจังหวัดใกล้เคียง 89 ราย

ผู้ป่วยที่จะทำเอ็กซเรย์หานิ่วทางเดินปัสสาวะ ทุกรายควรจะมีการตรวจดูเม็ดเลือดแดงในปัสสาวะ

ผู้ป่วยนิ่วไตทั้งหมด 344 ราย เป็น staghorn 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.79 เกี่ยวกับอาการนำที่ ผู้ป่วยมาหาเรา ค้นจากเวชระเบียนได้เพียง 276 ราย อีก 259 ราย หาไม่พบ จึงยังบอกไม่ได้แน่นอนว่าอาการ นำที่ผู้ป่วยมาตรวจมากที่สุดคือปัสสาวะแสบขัด ดังตารางที่ 3

อ้างอิง

1. Unakul S. Urinary stones in Thailand; a statcal survey. Siriraj Hosp Gaz 1961; 13 : 199-214
2. Chutikorn C, Valyasevi A, Halstead SB. Studies of bladder stone disease in Thailand. II. Hospital experience : urolithiasis at Ubol Pro-

สรุป

โรคนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะเป็นปัญหา สาธารณสุขที่พบบ่อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย จากการศึกษาผู้ป่วยที่ได้รับการ ตรวจทางเอ็กซเรย์ plain KUB และ/หรือ in-travenous pyelogram ในปี พ.ศ. 2526 ของ โรงพยาบาลบุรีรัมย์ มีผู้ป่วยโรคนี้ในระบบทางเดิน ปัสสาวะจำนวน 533 ราย จากจำนวนทั้งสิ้น 2,439 ราย ผู้ป่วยดังกล่าวส่วนใหญ่มิถิ่นที่อยู่ในจังหวัด บุรีรัมย์ อัตราส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 1.66 : 1 นิ่ว ระบบทางเดินปัสสาวะทุกชนิดพบในเพศชายมาก กว่าเพศหญิง โดยเฉพาะนิ่วในกระเพาะปัสสาวะ (อัตราส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 6 : 1) นิ่วในไตและ ท่อไตพบในผู้ป่วยอายุมากกว่า 20 ปี ถึงประมาณ ร้อยละ 89 แต่ตรงกันข้ามกับนิ่วในกระเพาะปัสสาวะ ซึ่งส่วนมาก (ร้อยละ 63.73) พบในเด็กอายุเท่ากัน หรือน้อยกว่า 10 ปี

การศึกษานี้สนับสนุนว่าโรคนิ่วในไตและท่อไต เป็นโรคที่พบบ่อยในโรงพยาบาลจังหวัดบุรีรัมย์

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้รายงานขอขอบคุณมูลนิธิโรคไตแห่ง ประเทศไทย ที่ให้ทุนในการวิจัย

ขอขอบคุณนายแพทย์อาลัย นากะพันธ์ ผู้- อำนวยการโรงพยาบาลบุรีรัมย์ ที่ให้การสนับสนุน การวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ร่วมในการ วิเคราะห์ข้อมูลและพิมพ์ต้นฉบับ

vincial Hospital, 1956-1962. Am J Clin Nutr 1967 Jan; 20 (1) : 12-24

3. Prasongwatana V, Sriboonlue P, Sun-tarapa S. Urinary stone composition in north-east Thailand. Br J Urol 1983 Aug; 55(4) : 353-355

4. Vatanasapt V, Saichua S, Vilaiprasert S, et al Preliminary study on calcium and phosphorus in urinary stone disease. J Med Assoc Thai 1982 Sep; 65(9) : 487-491

จุฬาลงกรณ์เวชสารได้รับต้นฉบับเมื่อวันที่ 21 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2528